

Hrvatske filmske veze

Međunarodna znanstvena konferencija na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Splitu
Split, 3. – 4. studenoga 2025.

Prva obavijest

Hrvatski film oduvijek je pokazivao jasne afinitete prema stranim kinematografijama i kulturama. Njemačko-hrvatske filmske veze već se tako gotovo cijelo stoljeće odvijaju između *eskapizma* i *nove objektivnosti*, a počinju sa svjetlima velegrada u dokumentarnim filmovima iz doba ekspresionizma, odnosno iz doba tzv. nove objektivnosti (*Neue Sachlichkeit*). Nakon nijemoga dokumentarnog filma *Berlin – Simfonija velegrada* (*Berlin – Sinfonie der Großstadt*, D 1927., redatelj: Walther Ruttmann), u Njemačkoj se u dvadesetim godinama 20. stoljeća snimaju dokumentarni filmovi poput *Ljudi u nedjelju* (*Menschen am Sonntag*, D 1929., redatelji: Robert Siodmak i Edgar G. Ulmer), u Italiji film *Stramilano* (I 1929., redatelj: Corrado D'Errico) te na našem području film *Zagreb u svjetlu velegrada* (YU 1934., redatelj: Oktavian Miletić). Oktavian Miletić potom nastavlja snimati uspješne dokumentarne filmove o Hrvatskoj za njemačko tržište tridesetih i četrdesetih godina 20. stoljeća (Peterlić 2002: 130–132, Kukoč 2024: 26; Obad 2020: 546), a Njemačka u isto vrijeme proizvodi u Hrvatskoj navodni špijunski film *Koraljna princeza* (*Die Korallenprinzessin*, D/YU 1937., redatelj: Victor Janson), kako smatra i Alida Bremer u svojem kriminalističkome romanu *Träume und Kulissen* (*Snovi i kulise* (2021)). Jedan od najpoznatijih recentnih znanstvenika koji se bavi temom filma iz toga razdoblja povjesničar je Daniel Rafaelić (2013). Pod utjecajem ranih i poslijeratnih realističkih strujanja, prvenstveno u okvirima talijanskoga neorealizma, austrijski redatelj Helmut Käutner 1953. na našim prostorima snima film *Die letzte Brücke* (*Posljednji most*), s Marijom Schell, Bernhardom Wickijem i Tillom von Durieux u glavnim ulogama (usp. Ruppert 2018, Jakiša i Gilić 2015, Mehlinger 2008, Schäfer 2003).

Realističke, no prije svega latentno eskapističke tendencije filmova tridesetih godina 20. stoljeća nastavljaju se i u vrijeme Savezne Republike Njemačke – najpoznatiji su primjeri eskapističkoga stila savezno-njemački filmovi *Winnetou I, II, III* (BRD 1963–1965, redatelj Harald Reinl), snimani velikim dijelom na području Dalmacije. Te je filmove u opsežnoj studiji nedavno istražio Reiner Boller (2018: 159–173), a u romanu *Die Projektoren* (2024) ovjekovječio i Clemens Meyer. No, čak i aktualna serija o Splitu televizijske postaje ARD (*Kroatien-Krimi*, od 2016. do danas) povremeno, uz socijalno-kritička, sadrži i eskapistička obilježja. Do danas su, usto, važni i neki upečatljivi njemački redatelji i glumci, koji potječu s našega područja ili su tu živjeli – redatelj Werner Herzog, odnosno Werner Stipetić (Herzog 2023, Erstić 2023, Hinrichsen 2022, Jaspers i Rother 2022), glumci poput spomenute Tille Durieux (Gregori i Wipplinger 2022, Grubišić Pulišelić 2020: 93–114), potom Dunje Rajter, Mišela Matičevića, Mimi Fiedler, Stipe Ercega, Miroslava Nemeca itd.

Uz njemačko-hrvatske filmske veze na Konferenciji će se razraditi i odnosi s inim svjetskim kinematografijama, primjerice talijanskom, holivudskom itd.

Cilj Konferencije jest sistematizacija, klasifikacija i analiza hrvatskih filmskih veza i odnosa u dokumentarnim, igranim i televizijskim filmovima te u filmskim i televizijskim serijama (o aktualnim talijanskim serijama usp. npr. Marić 2024). Navedeni korpus do danas nije sistematiziran ni klasificiran i taj se znanstveni nedostatak ispravlja i dopunjuje ovom znanstvenom konferencijom. Na temelju dostupne građe propituju se i pojmovi *nova objektivnost*, *ekspresionizam* i *eskapizam*. Usto, razmatraju se i klasificiraju odnosi hrvatskoga filma s drugim zemljama (posebno s Italijom, SAD-om, ali i stajalište hrvatske kinematografije unutar kinematografije bivše Jugoslavije). Osim njemačko-hrvatskih filmskih odnosa, dobrodošli su stoga i prilozi o odnosima hrvatskoga filma s drugim zemljama, kao i komparativni doprinosi o filmu općenito.

Vaš sažetak i kratku biografiju očekujemo do **31. svibnja 2025.** na adresi **merstic@ffst.hr**.

Jezici Konferencije jesu njemački, hrvatski i engleski.

Konferencija će se održati u hibridnome formatu (na Filozofskome fakultetu u Splitu i *online*).

Organizacijski odbor

prof. dr. sc. Marijana Erstić (Sveučilište u Splitu)

prof. dr. sc. Eldi Grubišić Pulišelić (Sveučilište u Splitu)

Prof. Dr. Miranda Jakiša (Sveučilište u Beču, Austrija)

Prof. Dr. Maren Lickhardt (Sveučilište u Siegen, Njemačka)

pof. dr. sc. Antonela Marić (Sveučilište u Splitu)

doc. dr. sc. Mirela Müller (Sveučilište u Splitu)

Literatura

Beiche, Michael (2006): „Musik und Film im deutschen Musikjournalismus der 1920er Jahre“. *Archiv für Musikwissenschaft*, 63, 2, 94–119.

Boller, Reiner (2018): *Wilder Westen Made in Germany*. Frankenthal: Mühlbeyer.

Bräutigam, Thomas (2019): *Klassiker des deutschsprachigen Dokumentarfilms*. Marburg: Schüren.

Bremer, Alida (2021): *Träume und Kulissen*. Wien: Jung und Jung.

Dähne, Chris (2014): *Die Stadtsinfonien der 1920er Jahre: Architektur zwischen Film, Fotografie und Literatur*. Transcript Verlag.

Ernesti, Giulio (2015): “Milano città moderna nei cinegiornali dell’Istituto Luce”. *Studi Novecenteschi*, 42 (Juli Dezember), 90, 315–325

Erstić, Marijana (2023): „Autorschaft im Film – Das Beispiel Werner Herzog“. *Anafora*, X, 2, 392–392.

Gregori, Daniela i Wipplinger, Hans-Peter (ur.) (2022): *Tilla Durieux. Eine Jahrhundertzeugin und ihre Rollen*. Köln: Walther und Franz König.

- Grubišić Pulišelić, Eldi (2020): „Tilla Durieux’ Zagreber Exil in ‘Meine ersten neunzig Jahre. Erinnerungen‘ und ‚Zagreb 1945‘“. Jazbec, Saša i sur. (ur.): *Brücken überbrücken in der Literatur- und Sprachwissenschaft*. Hamburg: Verlag Dr. Kovač, 93–114.
- Herzog, Werner (2022): *Jeder für sich und Gott gegen alle*. Erinnerungen. 2. izdanje. München: Hanser.
- Hinrichsen, Jens (2022): „Die Ausstellung ‘Werner Herzog’ in der Deutschen Kinemathek Berlin“. *Film-Dienst*, <https://www.filmdienst.de/artikel/56795/ausstellung-werner-herzog-deutsche-kinemathek> (14. rujna 2023.)
- H., K. (Hickethier, Knut) (2002): „Berlin. Die Sinfonie der Großstadt“. Thomas Koebner (ur.): *Film-Klassiker*. 1–4. 1. Stuttgart: Reclam, 161–164.
- Jakiša, Miranda i Nikica Gilić (Hrsg.) (2015): *Partisans in Yugoslavia: Literature, Film and Visual Culture*. Bielefeld: Transcript.
- Jaspers, Kristina i Rainer Rother (ur.) (2022): *Werner Herzog*. Berlin: Deutsche Kinemathek / Könnemann.
- Köppen, Manuel (2011): „Berlin Potsdamer Platz. Eine Filmgeschichte“. *Zeitschrift für Germanistik*, Neue Folge, 21, 3, 480–500.
- Kosanović, Dejan (2005): „Inostrana snimanja igranih filmova u Hrvatskoj do 1941“. *Hrvatski filmski ljetopis*, 11, 42, 129–142.
- Kukoč, Juraj (2024): *Hrvatski kozerijski film u jugoslavenskoj kinematografiji nakon 1945*. Zagreb: Filozofski fakultet (disertacija, rukopis).
- Lhotka, Carmen (2016): „Oktavian Miletić – Od amaterskog filma preko DVD izdanja do budućih generacija“. *Informatica museologica*, 47, 92–95 <https://hrcak.srce.hr/183169> (17. veljače 2025.).
- Lista, Giovanni (2010): *Il cinema futurista*. Genova: Recco.
- Lista, Giovanni (2001): *Cinema e fotografia futurista*. Milano: Skira.
- Lommel, Michael (2008): „Der Rhythmus als intermediale Kategorie“. Jens Schröter i Joachim Paech (ur.): *Intermedialität – Analog/Digital. Theorien, Methoden, Analysen*. München: Wilhelm Fink, 79–89.
- Marić, Antonela (2024): *Anatomija kriminalističke serije: Antijunakinje i stereotipi*. Split: Filozofski fakultet u Splitu.
- Mehlinger, Claudia (2008): *Helmut Käutner*. München: Ed. Text + Kritik.
- Obad, Vanja (2020): „Apstraktni film – izlagačko-doživljajna obilježja“. *Filozofska istraživanja*, 40, 3, 543–568.
- Peterlić, Ante (2008): *Povijest filma. Rano i klasično razdoblje*. Zagreb: Hrvatski filmski savez.
- Peterlić, Ante (2002): „Rani hrvatski film i utjecaj njemačke kinematografije“. Mirko Tomasović i Vinka Glunčić-Bužančić (ur.): *Komparativna povijest hrvatske književnosti. Zbornik radova IV: (Hrvatska književnost 1914 – 1930. i njezin europski kontekst) sa znanstvenog skupa održanog 2. i 3. listopada 2001. godine u Splitu*. Split: Književni krug, 129–133.

- Peterlić, Ante i Vjekoslav Majcen (2000): *Oktavijan Miletić*. Zagreb: Hrvatski državni arhiv.
- Rafaelić, Daniel (2013): *Kinematografija u NDH*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- Ramljak-Purgar, Mirela (2017): *Njemački ekspresionizam. Uzajaman odnos filma i grafike*. Zagreb: Filozofski fakultet (disertacija, rukopis).
- Ruppert, René (2018): *Helmut Käutner: Freiheitsträume und Zeitkritik*. Berlin: Bertz + Fischer.
- Schäfer, Hans Dieter (2003): *Moderne im Dritten Reich: Kultur der Intimität bei Oskar Loerke, Friedo Lampe und Helmut Käutner*. Mainz: Akad. der Wiss. und der Literatur.
- Simmel, Georg (2006): *Die Großstädte und das Geistesleben*. Frankfurt a.M.: Suhrkamp.
- Tomić, Janica (2017): „Modernitet i vernakularnost u amaterskim filmovima Oktavijana Miletića”, *Umjetnost riječi*, 61, 3–4, 287–309. <https://hrcak.srce.hr/200053> (17. veljače 2025).
- Žmegač, Viktor (1987): „Collage / Montage“. Dieter Borchmeyer i Viktor Žmegač (ur.): *Moderne Literatur in Grundbegriffen*. Frankfurt a.M.: Athenäum, 259–264.